

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Šimáčkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Nejvyšší správní soud**, se sídlem Moravské nám. 6, 657 40 Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 4. 2013, č. j. 30 A 8/2013 - 18,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) se kasační stížností podanou v zákonné lhůtě domáhá zrušení shora uvedeného usnesení Krajského soudu v Brně, kterým bylo vysloveno, že se stěžovatelova žádost o osvobození od soudních poplatků za žalobní řízení zamítá. Krajský soud v odůvodnění uvedl, že stěžovatelem předložené prohlášení k jeho výdělkovým a majetkovým poměrům neumožňuje komplexně přezkoumat jeho celkové výdělkové, majetkové a osobní poměry. Kromě tohoto prohlášení stěžovatel nepředložil žádné podklady, kterými by doložil majetkové či osobní poměry rozhodné pro posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel předložil vlastní prohlášení, které ovšem obsahuje celou řadu nejasných, nekonkrétních a neúplných údajů. Z předložených podkladů podle krajského soudu nebylo možné zjistit, kde fakticky stěžovatel bydlí, jaké jsou jeho náklady na bydlení, zda mu byl přiznán invalidní důchod; soudu nebylo ani zřejmé, co znamená, že stěžovatel má „nenarušenou způsobilost zcizovat“, co míní prohlášením „výše peněžních závazků: tisíce“, „úvěrová bonita: -3“ apod. Z § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších

předpisů (dále jen „s. ř. s.“) přitom vyplývá, že je to žadatel, kdo musí tvrdit a doložit splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Tiskopis Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech krajský soud stěžovateli však již nezasílal, neboť z jiných řízení vedených se stěžovatelem bylo soudu známo, že stěžovatel žádosti soudu o vyplnění tohoto tiskopisu opakovaně ignoruje. S odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu pak krajský soud uvedl, že nesplní-li účastník svoji důkazní povinnost, soud jeho výdělkové a majetkové poměry nezjišťuje. Krajský soud se dále ztotožnil s názorem Nejvyššího správního soudu (usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22; všechna rozhodnutí zdejšího soudu citovaná v tomto rozsudku jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle kterého jde v případě tohoto stěžovatele „z hlediska počtu návrhů o kverulanta, který soudům směřuje své žádosti nikoliv proto, aby bylo rozhodnuto o věci, ale proto, aby bylo nějak rozhodnuto. (...) Soudy, včetně soudů správních, jsou však povoleny k ochraně práv, nikoliv k tvorbě zcela zbytečných rozhodnutí, která již zjevně nikoho ochránit nemohou, neboť zde o řádnou ochranu práv nejde.“ I zneužívání práva na osvobození od placení soudních poplatků ze strany žadatele tak může být podle krajského soudu ve světle judikatury Nejvyššího správního soudu relevantním kritériem při posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků.

[2] Stěžovatel má za to, že mu osvobození od soudního poplatku nebylo přiznáno především proto, že údajně uplatňuje svá práva šikanózním způsobem. Podle stěžovatele mu však jeho dosavadní aktivita nemůže být přičítána k tíži, ale případ má být posuzován samostatně. Krajský soud neměl při posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků zkoumat, zda žadatel uplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem či zda jde o spor mající vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry, ale pouze toliko, zda není žaloba zjevně neúspěšná. Stěžovatel navíc uvedl naprostý nedostatek prostředků, přesto mu nebylo osvobození od soudních poplatků přiznáno. Taktéž namítá zkrácení lhůty u výzvy k zaplacení soudního poplatku, kterou krajský soud stanovil na 10 dnů od doručení jeho usnesení. Dále stěžovatel předkládá několik námitek ve vztahu ke své žádosti o poskytnutí informace ze strany žalovaného. V závěru kasační stížnosti pak namítá podjatost všech soudců Nejvyššího správního soudu, neboť tento soud je žalovaným. Stěžovatel navrhuje, aby usnesení krajského soudu bylo zrušeno.

[3] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2011, č. j. 8 As 65/2010 - 106). Pokud jde o povinné zastoupení advokátem a související zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud na těchto náležitostech pro specifičnost případu netrval, neboť opak by znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77). Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[4] Velmi podobnou kasační stížností stěžovatele se Nejvyšší správní soud již zabýval ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2013, č. j. 2 As 20/2013 - 14, jehož závěry jsou případné i v nyní posuzované věci.

[5] K námitce podjatosti všech soudců zdejšího soudu Nejvyšší správní soud v odkazovaném rozhodnutí uvedl, že je „*vyloučen postup, aby o kasační stížnosti rozhodl jiný orgán, neboť jediným soudem, jenž je oprávněn projednat a rozhodnout kasační stížnost proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, je právě Nejvyšší správní soud (§ 12 odst. 1 s. ř. s.). (...) Nejvyšší správní soud se proto námitkou podjatosti nezabýval.*“ Tento závěr je aplikovatelný i v tomto případě, a proto Nejvyšší správní soud nemohl námitce podjatosti z výše citovaného (a nutno dodat logického) důvodu vyhovět.

[6] V nyní posuzovaném případě spočívá klíčová námitka stěžovatele nikoli ve zpochybnění dílčího závěru krajského soudu (jenž se ztotožnil s názorem Nejvyššího správního soudu uvedeným v rozsudku č. j. 1 As 121/2012 - 22) o kverulantském přístupu stěžovatele k uplatňování svých práv, ale v tom, že by toto údajné zneužívání práva ze strany stěžovatele soud neměl vůbec zohledňovat a pouze posoudit, zda není žaloba zjevně neúspěšná, jak je uvedeno v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z judikatury zdejšího soudu ovšem vyplývá, že úvaha o svévolném či šikanózním způsobu uplatňování práv ze strany žadatele je imanentní součástí posouzení individuálních poměrů žadatele a žádosti o osvobození od soudních poplatků. Například v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, „*Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu.*“ Podobně v již citovaném rozsudku č. j. 2 As 20/2013 - 14 Nejvyšší správní soud uvedl: „*V posuzované věci nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků Krajským soudem v Brně proto, že soud dospěl k závěru, že stěžovatel nespolupracoval se soudem tak, aby mohla být jeho žádost o osvobození od soudních poplatků fundovaně posouzena, celý postup stěžovatele navíc nese rysy zneužití práva. Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud se dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. V odůvodnění rozhodnutí krajského soudu jsou popsány stěžovatelovy obstrukce při vyplňování formulářů, zasílání stěžů srozumitelných formulářů vlastních, postup, kdy stěžovatel jakkoliv odmítá svá tvrzení doložit apod. V tomto případě (obdobně jako v množství dalších sporů vedených stěžovatelem před správními soudy) se stěžovatel domáhá, aby mu žalovaný poskytl informaci. Stejně jako v předchozích sporech stěžovatele lze i zde z jednotlivých podání stěžovatele seznat, že má zálibu v atakování domnělých formálních nedostatků (opakovaně namítaná skutečnost, že kasační stížnost není v této věci přípustná, odmítání soudních formulářů a zasílání vlastních nesrozumitelných formulářů), jimiž dle jeho názoru trpí soudní úkony, které jsou však pro řešení samotné podstaty sporu podružné. Krajskému soudu tak nelze vytýkat ani skutečnost, že část odůvodnění v této věci je obdobná jako v ostatních věcech stěžovatele. Podává-li totiž stěžovatel stereotypně shodná podání, odpovídá tomu zcela přirozeně to, že soud bude na shodná či obdobná podání reagovat*

za pomoci shodné či obdobné argumentace.“ (dále srov. např. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, nebo nálezn Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08). Z výše uvedené judikatury je tedy evidentní, že pokud žadatel uplatňuje svá práva svévolným či šikanózním způsobem, odmítá svá tvrzení doložit či je dokládá nedostatečně či nesrozumitelně, pak tato okolnost může správní soud vést k zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Námitka stěžovatele je tedy nedůvodná.

[7] Stěžejním důvodem pro zamítnutí žádosti nebyly pouze závěry krajského soudu o zneužívání práva ze strany stěžovatele, ale taktéž nejasná tvrzení stěžovatele jakožto žadatele o osvobození od soudních poplatků ohledně svých majetkových poměrů. Krajský soud v usnesení uvedl: *„Jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 - 7, je na účastníkovi samém, aby svoji materiální stránku dostatečně konkrétně popsal a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil soudu doklady osvědčující jeho nemajetnost, resp. nízké příjmy (jedná se o břemeno tvrzení a břemeno důkazní). Platí přitom, že pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové poměry sám z úřední povinnosti nezjišťuje. (...) Je proto na účastníkovi řízení, aby v žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, v čem v jeho případě nezpůsobilost uhradit soudní poplatek konkrétně spočívá. (...) Žalobcem předložené prohlášení však neumožňuje komplexně přezkoumat celkové výdělkové, majetkové a osobní poměry žadatele, a to navíc podle aktuálního stavu.“* Podle judikatury Nejvyššího správního soudu (srov. rozsudek ze dne 4. 9. 2012, č. j. 7 Ans 15/2012 - 15) může žadatel nedostatek prostředků pro zaplacení soudního poplatku prokazovat i jinak než řádným vyplněním Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (vzor o. s. ř. č. 060), vč. prokázání dokladatelných tvrzení, ovšem vždy pouze tak, aby poskytl úplný obraz o svých majetkových a osobních poměrech. Tomuto požadavku však stěžovatelovo podání podle názoru krajského i zdejšího soudu neodpovídalo, neboť obsahovalo celou řadu nejasností, které jsou vyjmenovány v usnesení krajského soudu.

[8] V případě, že stěžovatel tvrdí, že nemá žádný majetek či příjmy, nelze po něm logicky požadovat doložení tohoto tvrzení. Například podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2006, č. j. 3 Azs 35/2006 - 104, publikovaného pod č. 951/2006 Sb., *„postup krajského soudu, jenž zamítl návrh na ustanovení zástupce (§ 35 odst. 7 s. ř. s.) s odůvodněním, že stěžovatelka neprokázala tvrzení o své majetkové situaci listinnými důkazy, přičemž tato tvrzení stěžovatelky spočívala v tom, že nemá žádný majetek ani příjmy, je vadný a je důvodem pro zrušení takového usnesení. Krajský soud svým postupem popřel tzv. negativní důkazní teorii, podle níž nelze dokazovat neexistující skutečnosti“*. O takovou situaci se však v nyní posuzovaném případě nejedná. Podle názoru krajského soudu, s kterým se ztotožňuje i kasační soud, totiž stěžovatelem předložené prohlášení neumožňuje komplexní přezkum jeho celkových výdělkových, majetkových a osobních poměrů. Ve svém prohlášení například uvádí, že je příjemcem příspěvku na živobytí, přičemž jeho výše nezdanitelných příjmů má činit „přes 3 000 Kč měsíčně“ (výši zdanitelných příjmů pak neuvedl vůbec). Tvrzení o příjmu příspěvku na živobytí a jeho výši stěžovatel doložit mohl, ale neučinil tak. Řada pasáží v prohlášení stěžovatele je nejasná a celou řadu relevantních údajů tak z podání nelze vůbec vyčíst (např. náklady na bydlení, zda mu byl přiznán invalidní důchod a v jaké výši, jaké jsou jeho finanční závazky atd.) V tomto ohledu podle názoru Nejvyššího správního soudu stěžovatel neposkytl úplný

obraz o svých majetkových a osobních poměrech. Krajský soud tak nepochybil tím, že stěžovatele neosvobodil od soudních poplatků.

[9] Podle stěžovatele krajský soud uzavřel, že důvodem neosvobození je, že „*nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry*“, přičemž toto kritérium není uvedeno v zákoně. Kasační soud k tomu poznamenává, že je sice pravdou, že toto kritérium není výslovně v soudním řádu správním či jiném právním předpisu uvedeno, ale vychází z judikatury. Ostatně krajský soud tento závěr pouze citoval z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, podle kterého může soud zamítnout žádost o osvobození od soudních poplatků i v případě, „*vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry.*“ Navíc tato úvaha nebyla jediným hlediskem krajského soudu při posuzování žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků (viz výše).

[10] Stížnost na odnětí zákonného soudce ze strany krajského soudu vychází pouze ze subjektivního přesvědčení stěžovatele a není ničím podepřena.

[11] Stěžovatel dále namítá zkrácení lhůty u výzvy k zaplacení soudního poplatku, kterou krajský soud stanovil na 10 dnů od doručení jeho usnesení. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů v případech nezaplacení soudního poplatku nestanoví pevně lhůtu pro jeho zaplacení, ale ponechává délku lhůty na úvaze soudu. Desetidenní lhůtu od doručení usnesení, kterou určil krajský soud, považuje Nejvyšší správní soud za lhůtu přiměřenou.

[12] V kasační stížnosti stěžovatel uvádí také několik námitek, které se vztahují již k meritu žaloby, kterou se stěžovatel domáhal přezkumu postupu žalovaného při vyřizování písemné žádosti o informace. Kasační stížnost je však podána proti usnesení krajského soudu o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. Tyto námitky jsou tak v řízení o kasační stížnosti proti tomuto usnesení bezpředmětné.

[13] Zbylé námitky stěžovatele nemohou mít žádný vliv na zákonnost napadeného usnesení, neboť zásadně nerozporují ani stěžejní závěr krajského soudu o nedostatečích předloženého podání ohledně majetkových poměrů stěžovatele ani závěr o kverulantském přístupu stěžovatele k soudní ochraně.

[14] V daném případě tedy nebyly naplněny namítané kasační důvody a zdejší soud neshledal ani důvody, pro které by měl rozhodnutí zrušit pro pochybení, k nimž by měl přihlížet mimo uplatněné námitky podle § 109 odst. 4 s. ř. s. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[15] Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. června 2013

JUDr. Kateřina Šimáčková
předsedkyně

senátu